

Dutchbatters gingen terug naar Srebrenica

Confrontatie met onheilsplek

Op 11 juli 1995 keken Nederlandse VN-militairen machteloos toe hoe de Bosnische enclave Srebrenica viel. De tweedelige documentaire **Terug met Dutchbat** volgt enkele Dutchbatters die teruggaan. 'Het donkere gevoel is nu weg.'

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: ANP, EO, SHUTTERSTOCK

Stank, angst en verdriet. Hiermee associeerde domineeszoon Derk Folkers (1973) zijn laatste dagen in Potocari. In dit dorp, even ten noorden van Srebrenica, was in 1995 in een verlaten fabriek Dutchbat gehuisvest. Begin juli hadden ruim twintigduizend doodsbangе moslims een veilig heenkomen bij hen gezocht voor oprukkende Bosnisch-Servische troepen. "Onder mortiervuur moest ik hen naar de fabriekshal begeleiden", vertelt de voormalige dienstplichtige gewondenverzorger. "Het waren vooral vrouwen,

kinderen en bejaarden. De mannen waren gevlucht." De hal raakte overvol, de vluchtelingen hadden nauwelijks eten, de dixi-toiletten liepen over. Toen Dutchbat enkele dagen later werd teruggetrokken wist Derk zeker: ik kom hier nooit meer terug.

Totaal niet voorbereid

Derk was in 1995 opgeroepen voor militaire dienst. Hij wilde graag iets van de wereld zien en had daarom aangegeven dat hij openstond voor uitzending naar het buitenland. "Dat het Srebrenica

werd, was een grote verrassing. Daar zaten voornamelijk beroepssoldaten van de Luchtmobiele Brigade. Maar ik was als gewondenverzorger in de enclave nodig."

Hij was totaal niet voorbereid op wat hem te wachten stond toen hij eind april 1995 aankwam. "We zaten afgezonderd en waren overgeleverd aan de Serviërs. Overal hadden we hun goedkeuring voor nodig. Wij moesten de vrede bewaken, maar het was gewoon oorlog. Over en weer waren beschietingen. De situatie was volkomen uit-

zichtloos. Veertigduizend mensen zaten opeengepakt in een klein gebied.”

In het ziekenhuisje van Potocari waar hij werkte, was het relatief rustig, tot begin juli. “Onze observatieposten werden een voor een opgerold. Collega’s werden beschoten en soms gegijzeld. Eén van ons, Raviv van Renssen, werd zwaargewond door een granaat binnengebracht en overleed.”

Dutchbat kon niets uitrusten tegen de oprukkende Bosnische Serviërs. De enclave werd bezet en de vluchtelingen in de fabriek werden in bussen afgevoerd. De nog aanwezige mannen werden gescheiden van de rest verhoord, in aanwezigheid van Dutchbat, en daarna

alsof we hadden gefaald. Ik bouwde een muur om me heen, parkeerde het en leefde mijn leven. Maar Johanneke, mijn vrouw met wie ik al sinds mijn negentiende ben, merkte dat ik iets verborg. Ze is kunstenares en heel sensitief. Het had impact op ons huwelijk. ‘Wat zit er toch achter die muur?’ wilde ze weten.” Veel Dutchbat-veteranen worstelden met de gebeurtenissen, sommigen kregen PTSS. Sinds 2022 organiseert het Veteranen Instituut daarom terugkeerreizen voor hen. Vergezeld van een relatie, reisbegeleiders, maatschappelijk werker en geestelijk verzorger bezoeken ze Srebrenica. Derk moest er niets van weten, tot hij vernam dat er een film-

De val van Srebrenica

In voormalig Joegoslavië woedde al vier jaar een bloedige burgeroorlog toen in juli 1995 zwaarbewapende Bosnische Serviërs de door de VN aangewezen ‘veilige gebieden’ in de deelrepubliek Bosnië en Herzegovina aanvielen. Ruim vierhonderd lichtbewapende Nederlandse blauwhelmen stonden machteloos, ook omdat ze geen Navo-luchtsteun kregen. Na de val vermoordden Bosnische Serviërs ruim achtduizend moslims.

meegenomen. “Op zich niet raar.” Enkele dagen later vertrokken de opgeluchte Nederlandse soldaten naar Zagreb. Daar maakte beelden van een met hen bierdrinkende en hossende kroonprins en minister van Defensie gingen de wereld over.

Impact op huwelijk

Op 24 juli was Derk terug in Nederland. Al snel werd duidelijk dat de Bosnische Serviërs duizenden gevangen moslimmannen hadden afgeslacht. “Hoewel ik daar niets aan kon doen, voelde het

ploeg zou meegaan. “Het was een extra zetje voor me. Want voor een camera kon ik me niet meer verschuilen achter die muur.”

In de voormalige enclave bezocht hij de verlaten observatieposten en fabriekshal en sprak met een Bosnische moslim die de executies overleefde en een vrouw die haar man en zoons verloor. “Dat vond ik het meest confronterend. Ze had haar verhaal duidelijk al vaak verteld en uitte haar boosheid en verdriet. Ik hoopte op wederzijds begrip. Maar voor mijn angst en verdriet had ze

geen belangstelling.” Toch deed de reis Derk goed. “Johanneke heeft een beetje over die muur kunnen kijken. Ik liep nu door een schone, lege fabriekshal; zonder die stank, angst en verdriet uit mijn herinneringen. Johanneke zei: ‘Er viel zo veel druk van je af dat je meer rechtop ging lopen.’ Srebrenica zal altijd in mijn rugzak blijven, maar zit nu wel op een betere plek. Het donkere gevoel is weg. Ik ga zeker terug met onze vier zonen.”

> TERUG MET DUTCHBAT | VRIJDAG
11 JULI | NPO 2 | EO | 22.10